

Малькут О. М.
студентка 1-го курсу факультету адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА У ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТА

Держава, яка керується законами, є вищою
за державу, яка керується людьми

Арістотель

одним із найважливіших компонентів правової держави в Україні безсумнівно являється такий особливий демократичний інститут, що має назву адвокатура.

у законодавстві України правові засади організації та діяльності адвокатури визначені конституцією України, Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та іншими законодавчими актами України. у статті 7 Правил адвокатської етики сказано, що у своїй професійній діяльності адвокат зобов'язаний дотримуватися чинного законодавства України, а також сприяти утвердженню та практичній реалізації принципів верховенства права та законності, використовувати усі свої знання та професійну майстерність для належного захисту і представництва прав та законних інтересів громадян і юридичних осіб.

адвокат не може давати клієнту поради свідомо спрямовані на полегшення скоєння правопорушень, або іншим чином зумисно сприяти їх скоєнню його клієнтом або іншими особами. у своєму приватному житті адвокат також зобов'язаний дотримуватися закону, не вчиняти правопорушень і не сприяти навмисного їх вчиненню іншими особами.

в Україні принцип верховенства права закріплений у ч. 1 ст. 8 конституції.

оскільки закони повинні відповідати конституції, а її норми є нормами прямої дії, то принципом діяльності адвокатури слід вважати принцип верховенства права. для адвокатів принцип верховенства права набуває особливого значення, оскільки вони мають спрямовувати свою діяльність на захист загальноновизнаних принципів і норм міжнародного права, основним пріоритетом якого є права і свободи людини і громадянина. конституційний суд України з приводу принципу верховенства права зазначає

наступне: «верховенство права — це панування права в суспільстві. верховенство права вимагає від держави його втілення у правотворчу та правозастосовну діяльність, зокрема у закони, які за своїм змістом мають бути проникнуті передусім ідеями соціальної справедливості, свободи, рівності тощо.

Принцип верховенства права безсумніву означає, що в правовій державі має панувати закон, а не інтереси осіб, у руках яких у певний момент перебуває влада; функції держави полягають у регулюванні відносин між усіма суб'єктами права на основі закону. Неухильне дотримання принципів верховенства права та верховенства закону покликане забезпечити права і свободи людини у всіх сферах життя, а з боку підлеглих — повага до законів та органів влади.

При такому розумінні сила держави, на якій вона заснована, законна лише в тому випадку, якщо вона застосовується в суворій відповідності з правом, якщо вона повністю служить йому. При цьому закон, зобов'язуючи окремого громадянина до дотримання загальноприйнятих правил поведінки, одночасно чітко окреслює межі прерогатив держави до індивідуальної свободи.

Отже, принцип верховенства закону вимагає, щоб діяльність усіх органів державної влади, у тому числі й такого специфічного інституту як адвокатура, здійснювалася на правовій основі та відповідала умовам легітимності.

легітимність — це морально-психологічне сприйняття влади громадянами, визнання її права здійснювати управління соціальними процесами, згода, готовність їй підпорядковуватися. у вузькому сенсі легітимною визнається законна влада, утворена у відповідності із процедурою, передбаченою законами.

Законотворчий процес і практика правозастосування показують, що реалізація принципу верховенства права сьогодні стикається з низкою проблем. Поширеним явищем є нерозуміння самого принципу верховенства права, його ототожнення з радянським принципом верховенства позитивного закону. часто застосовуються закони, які ніяк не вписуються в концепцію природного права, відірвані від природних прав і свобод людини, порушують їх. як і в радянські часи, громадяни часто не можуть реалізувати свої права через відсутність позитивного закріплення відповідних прав у законах і підзаконних актах або ж через відсутність механізмів реалізації тих прав, які задекларовані в законах.

останнім часом значно розрослися спалахиобвинувачень, щодо недотримання в Україні принципу верховенства права. відповідно до результатів оприлюднених у Вашингтоні за 2012 рік Україна посіла 87-ме місце у індексі верховенства права з 97 країн світу.

«у нас не дотримуються верховенства права і постійно порушують його принципи, хоч дотримання принципів верховенства права проголошені конституцією», – наголосив Євген Захаров, співголова Харківської правозахисної групи. своє невдоволення щодо стану реалізації принципу верховенства права як у діяльності інституту адвокатури, так і з боку громадян висунув народний депутат України Сергій Головатий. Згідно із його словами, в Україні взагалі сьогодні не існує верховенства права. для того, щоб говорити про верховенства права, треба знати — що це таке. українських суддів, прокурорів, адвокатів, студентів з права не вчать, в чому полягає сутність такої європейської цінності, як верховенство права.

Безсумнівно такий стан речей у нашій державі говорить про безлад і хаос насамперед у стержні, у правовій свідомості як адвокатів, так і усіх нас.

визнання і дотримання принципу верховенства права є однією з основних і невід’ємних ознак правової держави, у побудові якої активну участь бере адвокатура, керуючись своїм конституційним призначенням. конституція України містить також низку інших юридичних інститутів і механізмів, які за належної реалізації здатні забезпечити втілення в життя принципу верховенства права. серед них особливо необхідно відзначити:

положення ч. 2 ст. 19 конституції, відповідно до якого органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов’язані діяти лише на підставі та у спосіб, що передбачений конституцією та законами України. це положення фактично відтворює одну з основних вимог принципу верховенства права до визначення меж повноважень державних органів, органів місцевого самоврядування та посадових осіб — «недозволене заборонено»;

отже, для того, щоб наша держава процвітала неабиякі зусилля має докласти інститут адвокатури, який має не тільки дотримуватися, а й реалізовувати у життя один із найголовніших принципів існування держави, як правової – верховенства права.